

est in Christo. Respondet ergo facile ex dictis negando sequelam, quia illa potestas justorum crescendi semper in gratia, dum vivunt, est infra terminum finitum longe inferiorem intensioni gratiae Christi, ut explicatum est. Et hæc responsio etiam pro secundo incommodo vitando necessaria est, et satisfacit. Nam, ut dixi, etiam gratia Virginis Santissimæ est in quodam excellenti gradu, ad quem vires gratiae inferiorum Sanctorum non sufficiunt. Idemque cum proportione applicari potest ad alios Sanctos inter se collatos. Neque obstat quod augmentum gratiae fieri possit per partes seu gradus æquales, quia omnes qui in brevi tempore vitæ, et per has vel

mas gratias compariantur possunt, in faciendo augmentum gratiae comparabile cum gratia Christi aut Beatissime Virginis, ut, licet arbor parva sua virtute crescere possit, et crescat per centum annos, addendo quotidie aliquam certam quantitatem, non perveniet ad magnitudinem cœli, vel etiam solis aut lunæ; ita ergo facile componitur possibile augmentum justorum cum impotentia attingendi gradum aliquem excellentis gratiæ, etiamsi finitus sit.

46. *Ad tertium incommodum.* — In tertio inconvenienti petitur an gratia vitæ possit esse æqualis gratiæ patriæ. Quod de charitate attigit D. Thomas 2. 2, quæst. 24, artic. 7 ad 3, et latius ibi Cajetanus, significantque non posse. Idemque videntur persuadere testimonia in arguento adducta. Et ratio redditur, quia quantitates perfectionis charitatis vitæ et patriæ sunt diversarum rationum, et ita ad objectionem virtute respondent negando sequelam, quia non potest charitas vitæ crescendo pervenire ad perfectionem charitatis patriæ, quia semper augetur in perfectione seu quantitate inferioris rationis. Sed hæc responsio non satisfacit nostræ intentioni; agimus enim de perfectione intensiva, et præsertim gratiæ habitualis; hæc autem intensio non potest intelligi diversæ rationis in patria et in via, imo est eadem, etiam numero, quia gratia in qua homo decedit non mutatur, sed eamdem informationem et radicationem in subjecto habet. Illa vero quantitas diversæ rationis, quæ a divo Thoma consideratur, ratione cuius recte dicitur charitas in patria esse perfectior, non consistit in intensione, sed quoad amorem posita est in quibusdam proprietatibus illius amoris, ut in necessitate, immutabilitate, et puritate quam habet in patria, et non in via. Quoad gratiam vero con-

sistit in conjunctione ad lumen gloriæ et visionem beatificam, ratione cuius jam est in statu perfecto, et in optimo actu, et est inaccessibilis, quem excessum perfectionis semper habebit gratia et charitas patriæ, etiam si minus intensa sit. Quocirca, de sola intensione loquendo, concedo in personis diversis posse gratiam vitæ esse intensiorem quam in patria. Hoc enim probat argumentum factum, et confirmari potest exemplo; nam divus Franciscus, verbi gratia, ante mortem intensiorem gratiam habuit quam habeat in patria infans cum solo baptismo, neque in hoc est ulla difficultas. Idemque contingere in eodem probabile est, ut jam dixi.

CAPUT VII.

UTRUM IN HOMINIBUS LAPSIS ET VIATORIBUS POSSIT
GRATIA ITA CRESCERE, UT FOMITEM ETIAM PEG-
GATI OMNINO EXTINGUAT?

1. *Gratia non solum perficitur per augmen-
tum intrinsecum, sed etiam per peccati ablationem.* — Cum gratia sit vera sanctitas, non solum confert bona, sed etiam mala expellit, quatenus ad veram vel perfectam sanctitatem fuerit necessarium, et ideo perfici potest non solum per intrinsecum et positivum augmentum, ut hactenus visum est, sed etiam per majorem seu pleniorum mali remotionem et ablationem peccati, quod solum veram sanctitatem minuere vel maculare potest, de qua perfectionis parte nunc dicere incipimus. Potest autem hæc perfectio spectari, vel respectu temporis præteriti, id est, quoad peccata ante justificationem commissa, vel respectu alicujus temporis præsentis, vel pro toto tempore vitæ futuræ. Prima consideratio in praesenti necessaria non est, quia cum duplex sit peccatum, mortale, scilicet, et veniale, quoad mortalia jam in superioribus ostensum est, gratiam, cum infunditur, eo ipso mundat hominem ab omni culpa mortali prius commissa. Et quamvis verum sit non semper excludere reatum omnis poena temporalis ratione talis culpæ debitæ, et quoad hanc remissionem posse postea justum amplius justificari, donec plenam immunitatem precedentium delictorum consequatur, nihilominus non est quod de hoc augmentatione hic disseramus; pertinet enim ad tertiam partem pœnitentiae, quæ est satisfactio, de qua in tomo quarto tertiae partis in proprio loco disputatum est. Quoad venialia item peccata ante

justificationem commissa, ut clarum supponimus, sanctificantem gratiam non necessario omnia illa excludere; potest enim remitti peccatum mortale sine veniali, ut est per se notum in materia de Pœnitentia, et ex dicendis a fortiori constabit, nam potest tale peccatum post gratiam committi et cum illa manere; ergo a fortiori potest veniale commissum simul quasi in habitu cum gratia permanere. Et hinc etiam supponimus ut clarum posse justum, amplius se justificando, ab his peccatis prius commissis et ab omni eorum reatu liberari, quia si, cum esset in peccato, potuit a mortalibus plene justificari, multo magis a venialibus poterit. Quæ omnia sunt per se

clara et videri possunt dieta in tomo 1 terciae part., disputatione 4, sectione 9, et in tomo quarto, tota disputat. undecima. Atque hinc fit ut, in secunda consideratione solius alicujus temporis præsentis, possit peccator eam perfectionem consequi quoad liberationem a peccato, ut pro tunc nullum committat, et a commissis, tam mortalibus quam venialibus, omnino sit immunis, et liber non tantum a culpis, sed etiam ab omni poenarum reatu. Quod immerito in dubium revocavit Driedo, libr. 1 de Grat. et liber. arbitr., artic. 2, cap. 5, part. 2, post medium versicul. Secundo tametsi, ubi sentit non posse hominem in hac vita, etiam pro brevissimo tempore, esse sine aliquo reatu peccati, quia alias tunc posset vere dicere se esse sine peccato, quod videtur esse contra D. Joannem; item non posset pro se orare: *Dimitte nobis debita nostra*, quod est contra Concilium Milevit. infra citandum. Sed nihilominus vera est pars assertionis quam docuit D. Thomas 1 part., quæst. 76, artic. 4, ad 2; Soto, lib. de Natur. et grat., cap. 4, in fin. tertiae conclus.; Vega, lib. 46 in Trident., cap. 19. Et patet primo in adulto recens baptizato, quod est exemplum divi Hieronymi, librō tertio contra Pelagianos, in principio. Idem accidere potest in justo qui plenariam indulgentiam per Jubileum consecutus est. Imo divus Thomas supra dicit posse accidere in eo qui digne communicat, et idem est in illo qui magna contritione a peccatis sacramentaliter absolutus est. Denique in viris perfectis qui raro peccant venialiter cum deliberatione, et frequenter opera satisfactionis exercent, potest hoc non raro accidere. Et ratio est, quia illud debitum est finitum, et sunt plures modi consequendi in hac remissionem ejus. Neque obstat locus Joannis, quia, ut D. Thomas ait,

loquitur simpliciter de hac vita, non de quolibet momento ejus. Addo etiam cum Hieronymo, Dialogo contr. Pelagian., cap. 5, ita esse homini incertum hujusmodi statum pro quolibet momento, ut de se affirmare non valeat carere omni debito peccati, et ideo poterit dici mendax, si id affirmet, quia exponit se periculo dicendi falsum. Et ob hanc causam potest homo pro se orare semper ut sibi dimittantur debita; nam orando confitetur, et vere, se commisso peccatum, quia de hoc certus est; merito autem orat pro via, quia ignorat an sit sibi remissum. Unde est illud Eccles. 5: *De propitiato pecato noli esse sine mortali debito*? illud Hieronymi, dicto Dialog. 3, versus finem, non solum peccantiam agentes post multa peccata, sed etiam qui statim de Christi fonte procedunt, juberi dicere: *Dimitte nobis debita nostra*, non humilitatis mendacio, sed pavore frigilitatis humanæ suam conscientiam formidantes.

2. *De immunitate a culpis in futurum tota est controversia.* — *Status questionis.* — Nostra igitur controversia est tota in ordine ad futurum tempus, quoad liberationem, et quasi præservationem a futuris peccatis, idque uno e tribus modis: primo, extinguedo fomitem; secundo, vitando venialia; tertio, certificando de ipsa gratia, de quibus in duabus sequentibus capitalis agendum; non quærimus autem in præsenti de potestate vel impotencia peccandi; supponimus enim hominem per gratiam hujus vitæ non fieri eo ipso impeccabilem, etiam quoad peccata mortalia, ut ostendemus in libr. 14, sed inquirimus de potestate non peccandi de cætero, an per gratiam conferatur, et de effectu, an, scilicet, aliqui justi de facto per gratiam ab omnibus peccatis futuris præserventur. Et quia hoc potest de mortalibus et de venialibus inquiri, hic de mortalibus non tractamus, quia illa præservatione a mortalibus non tam ad gratiæ habitualis augmentum quam ad substantiam perfectionem suo modo pertinet, quatenus ad illius conservationem seu ad donum perseverantiae spectat, de quibus in libro sequenti dicturi sumus. Nunc vero supponimus gratiam habitualem cum auxiliis sibi quodammodo debitis et connaturalibus sufficere ad quolibet peccatum mortale vitandum, et posse in hac vita ad eum perfectionis statum pervenire, in quo et possit facile omnia peccata mortalia cavere, et usque ad mortem ea cum effectu vitare. At vero peccatorum venialium

evitatio magis spectat ad statum gratiae quasi accidentalem, et quia difficilior est, majorem gratiae perfectionem postulat, et quodammodo ad augmentum perfectionis ejus pertinet, et ideo de hac victoria venialium peccatorum specialem disputationem instituimus. Visum est autem a fomite peccati exordium sumere, tum quia ille est potissimum fons peccatorum venialium, propter quod solum de homine lapso haec tractantur; tum etiam quia multi videntur quaestione de fomite peccati cum quaestione de peccatis venialibus confundere, cum tamen valde diversae sint, ut recte nos docuit Augustinus, lib. 1 Retractat., cap. 19, dicens, *nemini provenire in hac vita, ut lex repugnans legi mentis omnino non sit in membris, quandoquidem, etiamsi ei sic resisteret spiritus hominis, ut in nullum ejus labetur assensum, non ideo tamen illa non repugnaret;* sunt ergo illa duo diversa et ideo distincte tractanda. Cum autem certum sit per gratiam justificantem non statim auferri fomitem, ut Concilium Tridentinum, sess. 5, canon. 5, docet, et, supposita fide verae justificationis, ipsa experientia ostendit, solum inquirimus an possit in hac vita ad illum perfectionis gratiae statum perveniri, in quo fomes penitus extinguitur seu non sentiantur.

3. *Error Pelagianorum.* — In quo puncto fuit antiquus error, affirmans justos in hac vita ad illum perfectionis gradum pervenire, in quo fomitem concupiscentiae non sentiant. Hanc haeresim attribuit Pelagianis Hieronymus in Epistol. ad Ctesiphont., et ait ortum habuisse a Manichaeo, Priscilliano et Evagrio, et de Manichaeo refert dixisse hominem in hac vita ad eam perfectionem devenire ut peccare non possit, neque hos motus sentire. Quod etiam sensisse Begardos et Beguinios Concilium Viennens. refert in dicta Clementin. *Ad nostrum*, de Hæretic. Sed isti fundantur in alio errore, quod, scilicet, possit homo in hac vita, et per vires suæ nature ad statum visionis Dei pervenire, quod in illo Concilio damnatur. De aliis vero antiquioribus hæreticis, ait Hieronymus de fontibus Stoicorum et aliorum Philosophorum errorem suum hauissee. Doctrinam item Pelagianorum dicit esse ramuscum doctrinæ Origenis; in id Psalm. decimo quinto: *Insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei, dixit, virum sanctum, cum ad virtutum reverit summitem, nec in noctem quidem ea pati que hominum sunt, nec cogitatione vitiorum aliqua titillari.* Pelagiani autem addebat posse hominem sua in-

dustria et libertate ad illum statum ascendere, meditatione et assidua exercitatione virtutum. Sed hic error, quantum ad hanc partem quod haec perfectio possit sine viribus gratiae comparari, satis in lib. 1 refutatus est; nunc vero solum de hujusmodi perfectione, an per vires gratiae comparari possit, tractamus.

4. *Opinio quorundam Theologorum in quaestione proposita, pro qua arguitur ex Patribus.* — Non desunt enim inter Catholicos Theologos qui, licet omnino affirmare non audeant, tamen probabiliter (ut ipsi putant) disputent posse justum in hac vita per opera ex gratia Dei facta ad illum statum perfectionis pervenire, in quo nullum omnino fomitis motum sentiat. Et ad hoc probandum congerunt varia testimonia Patrum, qui docere videntur posse hominem pervenire ad eam perfectionem ut nihil peccet, etiam venialiter. Sed quia (ut dixi) haec sunt diversæ quaestiones, nonnulla tamen quæ de motibus fomitis, seu concupiscentiae prævenientis rationem, loqui videntur, attingam. Et primo induci possunt illa verba Christi, Matth. 5: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur,* addita expositione Augustini, lib. 1 de serm. Domini in monte dicentis: *In pace perfectio est ubi nihil repugnat, et ideo filii Dei pacifici, quoniam nihil in his resistit Deo, et ubique filii similitudinem Patris habere debent. Pacifici autem in scipsis sunt, qui omnes animi sui motus componentes et subjicientes rationi, id est menti et spiritui, carnalesque concupiscentias habentes edomitas, sunt regnum Dei, in quo ita sunt ordinata omnia, ut id quod est in homine præcipuum et excellens, hoc imperet, ceteris non reluctantibus, quæ sunt nobis bestiisque communia;* et concludit: *Et hoc est pax quæ datur in terra hominibus bona voluntatis; haec vita consummati perfectique sapientis;* et infra dicit: *Sapientia congruit pacificis in quibus jam ordinata sunt omnia, nullusque motus adversus rationem rebellis est; sed cuncta obtemperant spiritui hominis, cum et ipse obtemperet Deo. De quibus hic dicitur: Beati pacifici,* et tandem addit: *Ita omnia in hac vita possunt compleri, sicut completa esse in Apostolis credimus.* Quod si quis dicat illum sententiam retractasse Augustinum, lib. 1 Retract. cap. 19, replicabitur quia, non obstante illa retractatione, Ecclesia illum doctrinam amplexa est, quandoquidem publice illum inseruit Breviario Romano, auctoritate Pii V et Clementis VIII approbato, in Octava omnium Sanctorum.

5. *Secundo, ex loco Pauli.* — Secundo, induci possunt illa verba Pauli ad Rom. 7: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee, et captivum me ducentem in legem peccati.* Hic enim locus maxime adduci solet ad probandum perfectionem gratiae in hac vita fomitem non auferre; nam Paulus perfectissimus erat, et tamen in illo non erat extintus fomes, ut ipse fatetur. Nihilominus contrarium videtur ex illo loco probari per argumentum a contrario. Quia juxta antiquam Patrum expositionem, Paulus non in propria persona, sed in persona hominis animalis, et adhuc sub lege manentis, vel si jam ad Christum recurrat, nondum in justitia satis perfecti ibi loquitur. Ita enim multi Patres exponunt, quos refert et sequitur Tolet., tract. secundo in eamdem epistolam, cap. primo, qui post finem commentarii habetur, nimirum, Origen. ibi, et idem indicant alii Graeci, et Commentarii sub nomine Ambrosii ibi, et idem sentit Ambrosius, libro de Isaac et anima, cap. nono. Idem habetur in Commentariis Pauli, Hieronymo attributis, nam in fine capituli dicitur manifestum esse *Apostolum in alterius persona loqui.* Et ad hoc videtur idem Hieronymus alludere cum Daniel. nono, circa verbum illud: *Peccavimus*, dicit: *Peccata populi, quia unus e populo est, enumerat ex persona sua, quod et Apostolum in Epistola ad Romanos facere legimus.* Idem expresse docet Epist. 151 ad Algas., quaest. 4.

6. *Inducitur Augustinus pro loci Pauli expositione.* — Præterea eamdem expositionem docuit Augustinus, lib. 1 Quæstion. ad Simplician., quaest. 1, et libro Proposit. in Epist. ad Roman., in 41, et in cap. 5 ad Galat., et libr. 83 Quæstion., quaest. 66. Unde libro 1 de Grat. Christi, cap. 39, refert verba Pelagi ad illum locum sibi objectum respondentis: *Hoc quod tu de Apostolo intelligere cupis, omnes Ecclesiastici viri in peccatoris et sub lege adhuc positi asserunt eum dixisse persona.* Et tamen Augustinus illam expositionem tacite approbat, dum nihil contra illam objicit aut profert. Denique contextui videtur conformis, ut patet ex illis verbis: *Cum essemus in carne, passiones peccatorum quæ per legem erant operabantur in nobis, ut fructificarent morti.* Post quæ describit statum homini ante legem dicens: *Sine lege peccatum mortuum erat, ego autem vivem sine lege aliquando.* Quod non potuit dicere in propria persona, semper enim habuit legem, cum esset Iudæus; loquitur ergo in persona hominis ca-

rentis lege et fide Christi. Deinde eodem tempore loquitur de homine sub lege constituto, dicens: *Sed cum renisset mandatum, peccatum revixit, ego autem mortuus sum, etc.* Loquitur ergo de homine sub lege in sua persona, et ita prosecutur usque ad illa verba: *Quis me liberabit, etc.,* per quæ homines sub lege jacentes ad gratiam transfert. Ratio item juvat, quia Paulus non instituerat statum vel imperfectiones personæ suæ narrare, sed infirmitatem legis et necessitatem gratiae Christi docere; ergo non loquitur de se in propria persona, sed ut statum hominis sub lege constituti representet. Hac ergo expositione supposita, imprimis ex hoc loco non colligitur in homine in gratia constituto et perfecto nunquam hunc fomitem prorsus extingui; sed ex nullo alio loco Scripturæ id colligitur, nec in aliquo Concilio traditum est; Patres etiam allegati ideo videntur illam expositionem prætulisse, ne putaretur necessarium vel Paulum vel similes perfectos viros illum pati defectum. Denique nulla ratio est cur gratiae hanc perfectionem negemus; erit ergo illa sententia probabilis.

7. *Tertio ex ratione.* — Unde argumentor tertio, nam ad perfectionem redemptionis Christi videtur pertinere ut hunc effectum habere possit et habeat, in aliquibus saltem viris maxime perfectis. Nam peccatum Adæ potuit in toto humano genere tantam inordinationem inducere, quæ ad singulos quoque descendat; ergo cum multo major sit sufficientia redemptionis Christi, poterit etiam contraria rectitudinem restituere; ergo, si ad hoc sufficiens est, expedit profecto ut ejus efficacia, etiam in hoc, saltem in aliquibus ostendatur, juxta verbum Christi, Joan. 8: *Ego veni, ut vitam habeant, et abundantius habeant,* et illud Pauli ad Roman. 5: *Sed non sicut delictum, ita et donum; sed excedit beneficium magnitudo,* etc. Unde inter alias differentias inter legem veterem et novam, haec non sine causa videtur assignanda, quod in illa nunquam potuit perfecta pax et animi tranquillitas comparari, in lege autem gratiae potest ad illum perveniri, si homo non desit gratiae Dei. Sic exponunt aliqui illud ad Hebr. 4: *Relinquitur Sabbatismus populo Dei,* utique etiam in hac vita, ita cessando ab operibus malis, ut etiam ab infestatione fomitis quiescant. Nam de tempore hujus vite intelliguntur sequentia verba: *Festinemus ergo ingredi in illam requiem. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae ejus, ut misericor-*

diam consequamur, et misericordiam inveniamus in auxilio opportuno. Cum illa ergo gratia, quæ nobis offertur, possumus ad illum perfectionis statum pervenire. De quo subdit cap. 6: *Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem, ad perfectionem feramur.* De qua etiam dicit, cap. 10, *legem nunquam potuisse accedentes perfectos facere, hac scilicet perfectione quæ in Christi adventum reservata est.*

8. *Pro vera doctrina statuenda notandus duplex modus perreniendi ad carentiam fomitis.* — Multa similia invenio a defensoribus illius sententiae per tropum et accommodationem, vel per voluntariam expositionem ad illam suadendam collecta, quæ omittenda duxi, quia nullam probabilitatem afferunt, et si quid est, quod aliquam ejus speciem habeat, in his quæ posita sunt continetur. In contrarium vero est communis doctrina, quam veram et catholicam existimamus. Ut autem illam declaremus et confirmemus, adverto duobus modis intelligi posse hominem justum, viventem in carne mortali et peccati, per gratiam perfici usque ad carentiam fomitis. Primo, per donum Dei mere gratis datum, quo Deus sola sua virtute sine hominis industria omnes concupiscentiae motus rationem prævenientes excitari non sinat, sive per dona intrinseca, sive per extrinsecam providentiam, nihil enim ad præsens refert quod hoc vel illo modo fiat, dummodo a Deo sine hominis industria fiat. Secundo, potest intelligi ut homo, sua industria et diligentia cooperando auxiliis gratiæ, quæ de lege dantur sanctissimis hominibus, pervenire possit ad illum statum perfectionis. Et de hoc secundo modo est in præsenti potissima quæstio; tamen ad complementum doctrinæ ad utrumque respondebimus.

9. *Assertio prima: non est impossibilis primus modus carenti fomite; imo de facto communicatus fuit Beatissimæ Virgini.* — *Temerarium esse ad plures hoc pricilegium extendere probatur.* — Primo ergo dicimus non esse impossibile Deo modum illum perfectioonis communicare homini justificato in hac lapsa natura, imo certum esse illum alicui dedisse, scilicet, Beatissimæ Virgini; affirmare autem alicui alteri, vel uni tantum, esse communicatum per totum vitæ tempus, et in omni materia, improbabile esse, et ad plures illum extendere, plus esse quam temerarium. Tota hæc assertio continet claram et communem doctrinam, et ideo brevissime illum expediam. Nam prior pars per se nota est,

cum in collatione illius doni nulla sit repugnantia, quia, sicut Deus illud contulit primo homini priusquam caderet, ita etiam potuisse restituere amissum non minus facile quam possit hominem mortuum resuscitare. Secunda pars, affirmans de facto quoad singulare privilegium Beatissimæ Virginis, est etiam certa et communis Theologorum. Nam, licet in modo explicandi sit aliqua varietas inter eos, tamen omnes fatentur a principio vitæ suæ motibus fomitis caruisse ex singulari Dei dono, ut in tom. 2 tertiae partis, disput. 4, sect. 5, latius confirmavimus; ubi etiam ostendimus, a principio conceptionis suæ non solum ligatum, sed etiam extinctum fuisse fomitem. Et ex ibidem dictis ostenditur facile tertia pars assertionis, in qua assirimus non posse cum probabilitate affirmari hoc privilegium datum esse alteri extra Beatissimam Virginem. Primo, argumento negativo, quia est res omnino supernaturalis, pendens ex voluntate Dei quæ auctoritate ostendenda esset; hic autem nulla invenitur, neque effectus quo indicetur, nec ratio aliqua vel congritas quæ id probabiliter suadeat. Secundo, positive hoc probabitur a fortiori ex dicendis in capite sequenti, et confirmabitur etiam ex sequenti assertione. Et hinc plane concluditur ultima pars, nam extendere ad plures id quod de uno vel altero cum probabilitate affirmari non potest, temerarium profecto est, quia res est gravissima et supernaturalis, in qua pro libito loqui et sentire, sine majori dilectu, non parva temeritas est. Dixi autem *in tota materia fomitis*, quia in aliqua, verbi gratia, castitatis, legimus privilegium illud aliquibus sanctis esse concessum, ut de Equitio scribit Gregorius, lib. 4 Moral., cap. 4, et de Benedicto, lib. 2, cap. 2, et de B. Thoma in ejus vita legitur. Addidi vero *pro toto vitæ tempore*, quia etiam illa privilegia partialia (ut sic dicam) ex parte materiæ solum pro aliqua parte vitæ concessa leguntur. Quapropter multo difficilius erit admittendum in tota materia, etiam pro notabili tempore vitæ, neandum pro tota. Unde etiam de Apostolis ait Augustinus, serm. 5 de Verb. Apostol., circa principium: *Dico charitati vestra, si credidimus Apostolum nullam prorsus habuisse infirmitatem concupiscentiæ cui reluctaretur, multa credimus de illo, atque utinam ita sit.* Non enim invidere nos oportet Apostolos, sed Apostolos imitari. Ubi, licet statim illam existimationem de Apostolis refutet, non tamen damnat illam ut censura dignam, sed ut levem credu-

litatem rejicit. Nam, licet in privilegiis concedendis non sit manus Domini limitanda, nihil tamen est contra universales regulas sine magno fundamento asserendum, ut tractando hoc idem punctum de Joanne Baptista dixi in tom. 2 tertiae partis, disputat. 24, sect. 4.

10. *Assertio secunda: non est possibilis secundus modus carendi somite.* — *Probatur primo auctoritate negativa.* — *Secundo ostensive ex Scriptura.* — Secundo, dicendum est non posse hominem justificatum, per opera sua, etiam ex gratia Dei facta, ad eum statum perfectionis in hac vita pervenire, in quo fomite caret. Hæc assertio est directe contra primam sententiam, illamque ut certam et catholicam propono. Primo autem potest probari sicut præcedens auctoritate negativa, quia talis terminus perfectionis hujus vitæ nec in Scriptura, vel Conciliis, aut Patribus fundamentum habet; ergo cum sit omnino supernaturalis, non potest a nobis affirmari. Consequentia per se patet. Antecedens autem ex solutionibus argumentorum constabit. Secundo autem probatur ostensive ex Scriptura simul et Patribus; et imprimis ex citatis verbis Roman. 7: *Nunc autem jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* In quibus verbis, licet verum sit non loqui Paulum de seipso solo, verissimum tamen est se ipsum non excludere. Est enim notandum ex doctrina Augustini, libr. 83 Quæstion., quest. 66, tres esse hominis status post amissum innocentiae statum, scilicet, *ante legem, sub lege, sub gratia*, post quos succedit status beatitudinis, quem ibi Augustinus statum pacis vocat. Et eamdem distinctionem tradit in lib. Propositionum circa Epistol. ad Roman., in 13, et optime Enarrat. in Psal. 33, ad illa verba: *Malitiam autem non odivit.* Inter illos autem tres status assignat Augustinus differentiam his verbis: *Ante legem nulla pugna est cum voluptatibus hujus sæculi*, non quia non essent, sed quia sine pugna homo illis subditus erat: *Sub lege pugnamus, sed vincimur; sub gratia pugnamus, et vincimus.* Intellige, quantum est ex vi legis et ex virtute gratie; nam lex ostendebat malum; et ideo ad pugnandum excitabat, sed quia vires non præbebat, neque victoriæ dabat; gratia autem vires subministrat, et victoriæ præbet. Paulus ergo, in dicto cap. 7, de homine in his tribus statibus loquitur, et primum attingit in verbis illis: *Peccatum non cognovi nisi per legem, nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex*

diceret: Non concupisces; et infra: Sine lege peccatum mortuum erat, ego autem vicebam sine lege aliquando. Ubi evidenter in sua persona loquitur de homine, sine lege scripta vivente. De secundo vero statu etiam in propria persona loquitur late ab illis verbis: *Cum essemus in carne, passiones peccatorum, quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificarent morti, etc., quæ prosequitur partim defendendo justitiam et honestatem legis, partim infirmitatem ejus, et occasionem peccandi ex illa sumptam declarando.*

11. Tandem vero, saltem ab illis verbis: *Nunc autem jam non ego operor illud, etc.,* loquitur de homine in statu gratiæ constituto, ut ex discursu facile constat, et præsertim ex illis verbis: *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem, video autem aliam legem in membris meis.* Nam illud prius non nisi in hominem justificatum vere convenit. Unde de eodem homine concludit: *Igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati.* Unde Augustinus, licet aliquando interpretetur priora verba de homine sub lege constituto, hæc ultima semper docet esse referenda ad hominem in tertio statu constitutum, ut patet ex dicto libro Proposit. ad Roman., in 46, et in aliis prioribus supra citatis verbis. Verumtamen postea intellexit etiam illa verba: *Video aliam legem in membris meis, etc.,* dicta esse de homine justificato et sub gratia constituto, ut ipse dicit libr. 1 Retract., cap. 24, et libr. 2, cap. 1, et ex professo probat libr. 1 contra duas epistol. Pelagian., cap. 10, et lib. 6 contra Julian., cap. 11, ubi etiam in eam sententiam allegat Nazianzenum, Hilarium et Ambrosium. Idem habet libr. 1 de Nupt. et concup., cap. 27, et serm. 5 de Verb. Apostol., ubi ex professo probat, etiam de propria persona Pauli posse optimè locum illum intelligi et debere. Quapropter, Prosper, per omnia Augustinianus, contra Collator., cap. 8, ita locum illum exposuit, dicens: *Vox autem dicens: Velle adjacet mihi, perficere autem non invenio, vocati est sub gratia constituti, qui condelectatur quidem legi Dei secundum interiorem hominem, sed videt aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, etc.*

12. *Secundo, ex Patribus.* — Eamdem sententiam docet late Hieronymus, Dialog. 2 contra Pelagian., in principio, ubi hæc verba Apostoli allegat tanquam de ipso intelligentia. Crito autem, personam Pelagi gerens,